

ÅPENT

ROOM

ET BLAD FRA STATSBYGG 3/2003

BBB ■ Kristin Clemet ■ Øivind Christoffersen

ÅPENT ROM

Åpent rom nr. 3 – 2003

Et blad for politikere, media og forvaltning.

Utgiver: Statsbygg

Bente Myhre Haast, redaktør

Øvrige bidragsyttere denne utgave: Jan Ivar Bøe, Elin Lied, Statsbygg, Jørn Wad; «Ditt reportasjeteam», Reidun Mangrud, Hanne R. Schjold, Gazette, Sverre A. Larsen, BNL

Redaksjonen avsluttet september 2003

Design og produksjon: Gazette

Papir: 170/135g Eurobulk

Opplag: 4 000

Forsidefoto: Eirik Hagesæter

Baksidefoto: Linda Cartridge

ISSN 1503-4720

Statsbygg

Byporten

Biskop Gunnerus' gt. 6

Postboks 8106 Dep

0032 OSLO

Telefon: 22 24 28 00

Telefaks: 22 24 28 06

www.statsbygg.no

postmottak@statsbygg.no

*Forsiden viser trapp
ned til garderoben
i det nye bio-bygget
i Bergen.*

STATSBYGG

LEDER

*VIL DU HA EN VAKTMESTER SOM LÆRER
– ELLER OMVENDT?*

Kan de samme være gode både på undervisning og eiendomsforvaltning? Vi tror ikke det er særlig god utnyttelse av ressursene. Det tror heller ikke våre fremste økonomiprofessorer på BI med Torger Reve i spissen. Han er også rektor.

Ryssdal-utvalgets innstilling, overlevert 23. september til statsråd Kristin Clemet, er at universiteter og høyskoler bør eie og drive sine egne eiendommer. Det er Statsbygg uenig i.

Å måtte ta hånd om eiendommer til en verdi av 20 milliarder kroner, hvor vedlikeholdsetterslepet er til dels meget stort, vil legge beslag på ressurser som kommer i konflikt med primær oppgavene i utdanningssektoren. Er ikke utfordringene der store nok i seg selv?

I våre naboland har man gått motsatt vei. De har etablert profesjonelle selskaper som forvalter eiendommene for universiteter og høyskoler. Hvorfor ikke se på de gode erfaringene med Sveriges «Akademiska Hus» og finske «Senaatti»? Og med de vel to millioner kvadratmeter eiendom Statsbygg forvalter for den saks skyld.

Å ta lærdom er vel et nøkkelbegrep i utdanningssektoren. La oss starte med å rendyrke profesjonene!

*Bente Myhre Haast
Ansvarlig redaktør*

Si din mening til: skri-bente@statsbygg.no.

5 ■ BIOLOGISK MANGFOLD

Bygg for biologiske basalfag (eller BBB som det forkortes) er det nye arbeidsstedet for ansatte og studenter tilknyttet bl.a. medisin og psykologi ved Universitetet i Bergen. Bygget ligger vegg i vegg med Haukeland sykehus, og er et av de mest krevende prosjekter Statsbygg har gjennomført.

9 ■ TETT PÅ ØIVIND CHRISTOFFERSEN

Statsbyggs administrerende direktør setter et godt resultat foran tidsaspektet i den pågående moderniseringsprosessen: – Det viktigste er at resultatet blir bra, så får vi heller leve med at prosessen blir langvarig. Men vi bør få en avklaring av regjeringens hovedretning i løpet av høsten.

10 ■ PORTRETTE: KRISTIN CLEMET

– Vi trenger et estetikkpoliti, hevder utdanningsminister Kristin Clemet. – Våre omgivelser forsvoples alt for mye. Det ytre rom er viktig for oss, og en bygning har faktisk en egenverdi, uansett hvilken funksjon den skal fylle.

12 ■ ÅLESUND FENGSEL

Ålesund fengsel er blitt mer praktisk og trivelig enn tidligere. Også de innsatte har deltatt i renoveringen. De har knapt hatt tid til å dekke etterspørsele av egenproduserte fluktstoler!

15 ■ FOLKEHELSEAS VAKSINEFABRIKK

Vaksinelaboratoriene hos Folkehelseinstituttet likner et romskip! Kravene til hygiene er ekstremt strenge. Dette stiller også spesielle krav til driften. Det høyteknologiske bygget er spesialkonstruert til formålet og driftes av Statsbygg.

17 ■ NY GLASSFASADETIL VILLA STENERSEN

Funkisvilla, landemerke og tidligere statsministerbolig i Oslo skal bli så god som ny! 438 håndlagde glassbyggestein fra Hadeland Glassverk skal på plass i glassfasaden til Villa Stenersen. Statsbygg har ansvaret for restaureringen.

IBSEN HJEMME IGJEN

I løpet av de tre periodene Henrik Ibsen tilbragte i Kristiania hadde han 17 forskjellige bostedsadresser, deriblant Victoria terrasse. Ibsen hadde leilighet i andre etasje i Victoria terrasses Syd-kvartal. Ibsens kone Suzannah hadde giktsmerter og på grunn av bygningens lange, «kolde» korridorer bodde hun i Tyskland på den tiden.

Siden Nasjonalbibliotekets Oslo-avdeling pus- ses opp har de leid seg midlertidig husvære i Victoria terrasse, nærmere bestemt i Syd-kvar- talet og dermed er Ibsen hjemme igjen, der han forfattet dramaene *Byggmester Solness* (1892) og *Lille Eyolf* (1894). Ibsens spisestue, rommet som i dag kalles Ibsen-rommet, med møbler og fargedekor fra Ibsens tid, er nå Nasjonalbiblio- tekets møterom. Nasjonalbiblioteket og Ibsen forlater Victoria terrasse først i 2005, da er Nasjonalbibliotekets nye lokaler i Drammens- veien 42 klar for innflytting.

Victoria terrasse ble oppført som standsmessig naboskap til det kongelige Slottet som var blitt bygget på Bellevue-høyden. De tre staselige bygningene ble bygget i årene 1885–1895 av konsul Peter Petersen, der hvor de tidligere «røverstatene Algerie og Tunis» lå, – det var opp- rinnelig en fattigslig trehusbebyggelse ovenfor Pipervika. Victoria terrasse ble oppkalt etter den svensk-norske prinsesse Victoria, og hadde store, fine leiligheter med 10 og 12 rom, og med både varmt, kaldt, og salt vann i kranene til badekarene. Det var imidlertid ikke så lett å få en lønnsom butikk ut av det som kan kalles den tids Aker Brygge, og i 1913 ble hele anlegget solgt til Staten. Riksrevisjonen flyttet inn i Syd-kvar- talet, hvor de ble frem til 1995, og Utenriksdeparte- mentet flyttet inn i Nord-kvar- talet og Midt- kvartalet, hvor de fremdeles holder til. Statsbygg står som eier av Victoria terrasse. ■

OPERA – 2008

SE DET NYE OPERABYGGET REISE SEG!

Prosjekt Nytt Operahus har fått nye web-sider. Du kommer inn på dem ved å klikke på opera-ikonet på Statsbyggs hovedside. Til operasiden er det knyttet et web-kamera som kontinuerlig filmer det som skjer på byggeplassen. Der vil du også finne tall og fakta om prosjektet.

Det vil ennå ta vel et år før huset reiser

seg opp av havet, men via kameraet kan vi se at det er livlig aktivitet både på land og på lektere ute i sjøen.

1. september startet andre del av grunn- og fundamenteringsarbeidet. Kontrak- ten er på vel 255 millioner kroner, og gikk etter åpen anbudskonkurranse til Veidekke Entreprenør AS. ■

Åpent rom har fornøyde lesere

Hva synes leserne om Åpent rom, hva slags stoff er de interessert i og hva synes de om hvordan stoffet blir presentert?

Det var noen av spørsmålene som ble stilt i en leserundersøkelse av Åpent rom. Spørsmålene ble besvart ut fra en skala fra 1 til 6 der 1 er svært lite tilfreds og 6 er svært tilfreds. På spørsmål om tilfredshet alt i alt med bladet, svarte 31 prosent fem og seks på skalaen og 39 prosent fire. Det gir en gjennomsnitt- skår på 3,9 på skalaen. Leserene ser ut til å være mest interessert i stoff om arki- tektur, bygg og prosjekter, hva byggene brukes til, kulturminner og kulturhisto- riske eiendommer, miljøtema og eien- domsutvikling.

Når det gjelder hvordan stoffet i Åpent rom blir presentert, er respondentene mest fornøyd med layout og bildebruk. Dette får en gjennomsnittsskår på ska- laen 4,6 på skalaen fra 1 til 6. Det er også mange som synes bladet er interesse- vekkende og gir forståelse for Stats- byggs rolle i samfunnet. Dette får en

gjennomsnittsskår på henholdsvis 3,9 og 3,8 på skalaen. Det er færre som synes Åpent rom er kritisk; det får en gjennomsnittsskår på 2,8.

Undersøkelsen ble gjort ved at spørre- skjema ble vedlagt i desembernumme- ret 2002. Det var 202 personer som svarte på spørreskjemaet. Norsk Gallup Institutt AS stod for gjennomføringen, og mener resultatet er representativt (se <http://www.statsbygg.no/Presse- rom/Publikasjoner/>). ■

BIOLOGISK MANGFOLD

I Bygg for biologiske basalfag ved Universitetet i Bergen er 250 ansatte og 700 studenter i gang med det første semesteret. BBB er et forskningsbygg i verdensklasse, og et av de mest krevende prosjektene som Statsbygg har gjennomført. ▶

TEKST: REIDUN MANGRUD
FOTO: EIRIK B. HAGESÆTHER

► – Huset er fantastisk! Her har vi de aller beste muligheter for faglig utvikling. Hvis vi ikke klarer å hevde oss i konkurransen nå, er det hodene det er noe feil med, sier professor Rolf Bjerkvig. Bygg for biologiske basalfag, som til daglig kalles BBB, er det nye arbeidsstedet for ansatte og studenter tilknyttet medisin, odontologi, psykologi og farmasi ved Universitetet i Bergen. Bygget ligger vegg i vegg med sentralblokka på Haukeland sykehus. De to byggene er forbundet med en gangbru som gjør at man kan gå uten paraply fra preklinikk til klinikk. Noe som kan være en fordel i en by med et rykte som Bergens!

Jeg håper at samlokalisering med psykologi, odontologi og realfag vil påvirke måten framtidige leger tenker på, både i studietiden og når de senere behandler pasienter, sier Rolf Reed.

– Denne gangbrua er et hovedargument for å flytte. Tidligere hadde medisinstudentene sitt studiested langt fra sykehuset i to og et halvt år før de kom i nærkontakt med klinikken. Nå ligger alt til rette for tett kontakt fra første dag, sier Rolf Reed, dekanus ved Det medisinske fakultet.

GODE HODER Universitetsdirektør Kåre Rommetveit er også godt fornøyd med at han endelig kan vise gjestene rundt i et nytt bygg. De siste årene har både ansatte og studenter fristet en nokså kummerlig tilværelse. – Det har vært på hengende håret at vi har klart å holde det gående. Det fysiske arbeidsmiljøet har ikke vært godt, og Arbeids-tilsynet har hatt ett og annet å bemerke. Men folk har vært utrolig tålmodige, sier Rommetveit.

– Nå gir de ansatte uttrykk for stor glede. Vi merket at skuldrene sank flere hakk etter innflytting. Bygget fungerte forskningsmessig bra fra første dag. Det er ingen selvfølge, mener Rolf Reed. Kåre Rommetveit mener at BBB vil styrke posisjonen til Det medisinske fakultet i Bergen, ikke bare som studiested, men også som arbeidssted for forskere: – Nå har vi en reell mulighet til å konkurrere om den beste arbeidskraften internasjonalt. Vi har allerede rekruttert toppfolk, og flere kommer. Bygget og utstyret er blant det beste i Europa, sier universitetsdirektøren.

SYNERGI I BBB samles Fysiologisk institutt, Institutt for cellebiologi og anatomi og Institutt for biokjemi og molekylær biologi, som til sammen utgjør De prekliniske institutter. I tillegg er det plass til odontologi, psykologi og farmasi og noen realfagsstudenter. De to medisinske bibliotekene ved Haukeland sykehus og Universitetet er samlet til ett moderne bibliotek med lokaler i det nye bygget. – Å samle alt på ett sted gir muligheter for å utnytte ressursene bedre. I høst startet vi opp et nytt studium i farmasi med tjue studenter. Det gjorde vi uten å ansette nytt personell, men ved å utnytte kapasiteten innen de fagene vi allerede under-viser i, forteller Kåre Rommetveit.

En innvendig glassgård strekker seg fra tredje til åttende etasje. Høyden og glasstaket gir lys og luft. Møterommene i syvende etasje har flott utsikt over noen av Bergens fjell.

Innflyttingen i nytt bygg har vært en katalysator for en organisasjonsendring som har modnet over lengre tid. De tre instituttene som til sammen utgjør preklinisk blir fra 2004 én organisatorisk enhet under en felles ledelse. – Mange arbeider allerede på tvers av grensene. Utviklingen i faget gjør at skillet mellom de ulike instituttene ikke lenger er naturlig. Jeg håper at samlokalisering med psykologi, odontologi og realfag vil påvirke måten framtidige leger tenker på, både i studietiden og når de senere behandler pasienter, sier Rolf Reed.

AVANSERT BESKYTTELSE I syvende etasje med god utsikt over Bergen er professor Robert Murison i gang med å gjøre klar laboratoriene for atferdsforskning. Her skal forsøksdyr, hovedsakelig rotter, brukes til forskning, blant annet på stress og hormoner. Både psykologer og gastroentero-

Bygget er forbundet til Haukeland sykehus med en gangbro. Nærheten til klinikken var et av hovedargumentene for å flytte de prekliniske instituttene.

loger er involvert i dette. I egne laboratorier skal det gjøres neurologiske forsøk, blant annet relatert til langtidseffekter av dykking. – Jeg regner med at vi vil bruke høsten til å teste laboratoriene og bearbeide våre egne rutiner, og være i full drift neste semester, forteller Murison, som fortsatt står til knes i esker og pakker. Mye nytt utstyr er kommet fra utlandet de siste dagene. I forsøksdyravdelingen arbeider forskere med smittestoffer som ikke skal lekke ut i resten av bygget. Derfor transporteres dyrene i en egen heis som kun går til dyreavdelingen. Når de ansatte skal inn og ut av laboratoriene, må de gjennom en sluse der de skifter klær. Dette gjøres for at de ikke skal bringe med seg allergener – stoffer fra dyrene som kan framkalle allergi – ut i resten av bygget. Et komplisert ventilasjonssystem sikrer at smittestoff ikke slipper ut av rommene gjennom luftkanalene.

Bygg for biologiske basalfag

FAKTA

- Nytt bygg for Universitetet i Bergen. Fysiologisk institutt, Institutt for cellebiologi og anatomi, Institutt for biokjemi og molekylær biologi, Institutt for biologisk og medisinsk psykologi, Institutt for farmakologi og Det odontologiske fakultet
- Gangbru til Haukeland sykehus
- 32 000 kvadratmeter
- Ni etasjer
- Byggetid ca. 4 år
- Innflytting startet i mars 2003
- Offisiell åpning 1. september 2003 ved HMK Harald

NASJONALE SENTRE I områdene til Institutt for anatomi og cellebiologi er aktiviteten allerede høy, selv om ikke alle laboratoriene er fullt utstyrt ennå. – Vi vet at menneskekroppen inneholder 30 billioner celler, og vi kjenner alle genene. Utfordringen nå er funksjonell genforskning, å forstå hvordan cellene fungerer, forteller Rolf Bjerkvig, professor og leder i Forskningsutvalget. På dette laboratoriet arbeides det blant annet med å avdekke proteinenes hemmeligheter. Flere av gruppene har markert seg internasjonalt og publisert artikler i anerkjente tidsskrifter.

– Dette er et av de flotteste forskningsbyggene i Europa, og et svært viktig redskap for nyvinning. Men bygget alene sikrer ikke utvikling. Vi trenger tilstrekkelig med driftsmidler, ellers blir det en Ferrari uten bensin. Forskning kan være grunnlag for framtidige inntekter gjennom bioindustri, men da må det satses strategisk og langsiktig, sier Bjerkvig. Han er godt fornøyd med at Medisinsk fakultet i Bergen er tildelt to nye nasjonale plattformer for medisinsk forskning.

– Dette er et av de flotteste forskningsbyggene i Europa, og et svært viktig redskap for nyvinning. Men bygget alene sikrer ikke utvikling. Vi trenger tilstrekkelig med driftsmidler, ellers blir det en Ferrari uten bensin.

STIMULERENDE Studentene har fått en ny tilværelse etter innflytting. – Det er stimulerende å være student i disse lokalene. Her har vi gode auditorier og undervisningsrom med topp teknologisk utstyr, og ikke minst nærhet til Haukeland sykehus, sier Elbjørn Furnes, leder for medisinerforeningen. Han begynner nå på det andre året av medisinstudiet, og har erfaring med å farte fra den ene siden av byen til den andre for å få med seg alle forelesningene. Det er det slutt på nå. Elbjørn legger til at det nok er en utfordring for noen av foreleserne å lære seg å bruke teknologien i undervisningen. Det eneste han savner er et sted studenter kan slenge en pizza i ovnen. ■

Noen av Norges fremste forskergrupper, blant annet innen genterapi og kreft, har fått nye funksjonelle laboratorier i BBB. Erling Høivik er fornøyd med arbeidsforholdene.

Hemmeligheten ligger i veggen

I toppetasjene på BBB har psykologene flyttet inn. Det viktigste med disse rommene er ikke det som er inni, men det som er rundt. I laboratorier innkapslet i stål kan man måle den elektriske aktiviteten i hjernen helt nøyaktig. Det kan være et skritt på veien til å forstå og behandle alvorlige psykiske lidelser som schizofreni.

Stipendiat Tom Eichele og professor Kenneth Hugdahl ved Institutt for biologisk og medisinsk psykologi snakker seg varme om mulighetene som åpner seg i det nye bygget. Stålveggene rundt laboratoriene stenger ute all elektromagnetisk støy og gjør det mulig å registrere aktivitet i hjernen svært nøyaktig. Tom Eichele arbeider med en doktorgradsavhandling der han undersøker hvordan hjernen oppfatter musikk og rytme. – Forsøkspersonene lytter til sekvenser av lyder i hodetelefoner, og vi måler hvordan hjernen reagerer når det oppstår et brudd i rytmen. Dette er en tilnæringsmåte som kan hjelpe oss til å få en bedre forståelse av funksjonssvikt forbundet med alvorlige psykiske lidelser, forteller Eichele. Planen er å kombinere denne typen registreringer med andre målinger for mer nøyaktig å kunne lokalisere funksjonssvikt i hjernen.

SPRÅKFORSKNING Et annet hovedområde for den psykologiske forskningen ved UiB er språk og språkets lokalisering i hjernen. –Vi begynner å få en forståelse av hvor språket er lokalisert i hjernen hos friske mennesker, og en sikrere viten om hvordan hjernen oppfatter fonemlyder, som er byggesteinene i språket. Da kan vi kanskje også forstå hvorfor noen barn får lese- og skrivevansker og andre språkproblemer, forteller Kenneth Hugdahl. Ved å kombinere metoder og utstyr som brukes innen psykologi med det som finnes på Haukeland sykehus, ligger forholdene godt til rette for slik forskning. – Nå er vi i førersetet i Norden på dette feltet, mener Hugdahl. Laboratoriene i BBB skal også brukes til klinisk utredning og behandling av pasienter med neurologiske skader, blant annet slagpasienter.

Medisinstudent Sang Tran gleder seg over nye lesesaler, bedre pc-stuer og et samlet bibliotek.

SIMULERT MR Kenneth Hugdahl viser oss et rom som foreløpig er et lagerrom, men som snart skal ryddes for å gjøre plass til en simulert MR-maskin. –Vi skal bygge opp en MR-maskin som ikke tar bilder, men som ser og høres ut som en ordentlig maskin. Der skal vi behandle pasienter, i første rekke barn, som får angst når de skal undersøkes, forteller Hugdahl. En MR-undersøkelse krever at pasienten ligger stille inne i en trommel i noen minutter. Det er ganske trangt, og kan oppleves som ubehagelig. – I dag må barn som er redde, gis beroligende midler før de kan undersøkes. Det er kostbart og arbeidskrevende, sier Hugdahl. Han trekker fram dette som et eksempel på mulige fordeler ved at Institutt for biologisk og medisinsk psykologi er lokalisert i umiddelbar nærhet av sykehuset. Snart kan pasientene gå over gangbrua mellom bygningene. ■

Tålmodighet fordi det kreves

TEKST: REIDUN MANGRUD • FOTO: LINDA CARTRIDGE

– Det viktigste er at resultatet blir bra, så får vi heller leve med at prosessen blir langvarig. Men vi bør få en avklaring av regjeringens hovedretning i løpet av høsten, sier administrerende direktør i Statsbygg, Øivind Christoffersen.

I fjor sommer fikk Statsbygg en utfordring av politikerne: Hvordan skal staten forvalte sin eiendomsvirksomhet? Statsbygg tok opp hansken, startet en rekke utredninger og analyser og leverte en rapport i november. Siden har det vært stille. Eller har det ikke det?

– Neida, det har slett ikke vært stille. Men jeg hadde ikke trodd at det skulle ta så lang tid, sier administrerende direktør Øivind Christoffersen. – Vi er ikke tjent med å pushe en prosess for mye når resultatet ikke er opplagt. Vi må få et resultat som staten er tjent med på sikt, og det er derfor riktig å ta tiden til hjelp.

Direktøren er enig i at ventetiden kan være frustrerende, og har stor forståelse for at de ansatte blir utålmodige. – Jeg ønsker også en avklaring, men det er nok lettere for meg å håndtere at det trekker ut i tid, fordi jeg har en dialog med departementet og statsråden. Vi forsøker å informere de ansatte godt hele tiden, men en del diskusjoner må føres i en mindre krets.

Hva har du gjort for å holde tempoet oppe? – I denne typen saker er det en balansegang mellom å holde et høyt tempo og å oppnå et robust resultat. Vi kan forsøke å få til en rask beslutning, men det gir oss ikke nødvendigvis den løsningen staten er best tjent med. Jeg har brukt tiden til å forfekte prinsippene og vurderingene som ligger bak vårt forslag til ny struktur. Vi skal begrunne vår vurdering i fagkunnskapen vi har, og forsøke å skape enighet om et fundament.

Hvordan har de ansatte i Statsbygg opplevd det siste året? – Jeg synes at de ansatte takler det bra, men det er nok mange som snakker mye om dette. Vi forsøker å fjerne usikkerhet og tvil ved å gi god informasjon, men når det til tider har vært lite å informere om er det klart at det er lett å begynne å spekulere og at utryggheten brer seg.

Christoffersen sier at han forstår at det kan være van-

skelig å holde konsentrasjonen om kjerneoppgavene oppe når fremtiden er usikker. Han understreker at det ikke er påvist at organisasjonen er blitt mindre effektiv, selv om enkeltpersoner har gitt uttrykk for at det til tider er tungt å jobbe.

– At vi gjør gode jobber er den beste garantien for organisasjonens framtid. Hvis vi ikke leverer som vi skal, er det større fare for at noen vil se det nødvendig å «rydde opp» i Statsbygg. For tre år siden var det mange stortingspolitikere som ville inn og rydde. Det hører vi ikke så mye om nå lenger. Vi kan fortsatt bli bedre på en del områder, men noen «ryddesjau» er det ikke behov for.

Hvorfor ønsker du å forandre Statsbygg? – Vi må få rammebetingelser som er tilpasset utviklingen i offentlig sektor. Sykehusene er nå etablert som foretak, og hvis det blir en vanlig tilknytningsform for andre etater, er det ikke plass til Statsbygg slik vi er nå. Kundene våre får nye betingelser, og Statsbygg må også endres.

Christoffersen mener at det er nødvendig med større frihet og forutsigbarhet, særlig på det finansielle området. – Det er vanskelig å planlegge langsiktig når våre budsjetter er gjenstand for behandling i Stortinget to ganger pr. år. Vi får ulike signaler – gi gass og brems ned – med få måneders mellomrom. Det blir vanskelig å ha en optimal bruk av skattepengene under slike forhold.

Hva er din framtidsvisjon? – Jeg ønsker at Statsbygg skal være et naturlig førstevalg som leverandør av lokaler til offentlig sektor. Når offentlige etater trenger rådgivning i forbindelse med bruk av eiendommer, nye lokaler, vedlikehold eller liknende, skal det ikke være tvil om at de kommer til oss.

Hvor lenge kan dere leve med usikkerheten? – Vi kan leve en stund til. Det er frustrerende og utmattende, men hvis det er tålmodighet som kreves for at vi skal få et robust resultat, så får vi heller tåle mer venting. ■

Y-blokka i regjeringskvartalet har fått navnet på grunn av y-formen og er tegnet av arkitekt Erling Viksjø.

Estetisk melding fra -BLOKKA

Da Jens-Halvard Bratz var industriminister i regjeringen Willoch fra 1981–83 holdt hans personlige sekretær, den 24 år gamle Kristin Clemet, til i Y-blokka i regjeringskvartalet. Og hun lovte seg selv at i dét stygge bygget ville hun aldri sette sin fot mer. Men det er mange valgurner som har blitt båret ut og inn av nedslitte skolebygg siden den gang.

TEKST: BENTE MYHRE HAAST • FOTO: LINDA CARTRIDGE

Siden 2001 har hun holdt hus i det største og mest oransje kontoret i hele bygningen, og vil absolutt ikke ut igjen, utdannings- og forskningsminister Kristin Clemet. Til det har hun for mye ugjort.

Siden 1981 er mye forandret i den sandblåste bygningen av naturbetong, tegnet av arkitekt Erling Viksjø og oppført i 1969. Og selv har hun utviklet et mer modent og bevisst forhold til arkitektur og estetikk siden den gangen Bratz rådde grunnen.

Hvorfor så opptatt av estetikk, Kristin Clemet? –Å kjøre rundt i Norge er som å oppleve en karikatur av det verste i Amerika, sukker hun oppgitt. Men heldigvis finnes det unntak, og Clemet ser tydelig et nytt trekk, nemlig at arkitektoniske kvaliteter blir vektlagt mer nå. Det er hun glad for.

–Vi trenger et estetikkpoliti, hevder utdanningsministeren.

Selv ser hun ut som om hun med omhu har valgt klesplagg som matcher de elegante møblene i departementets resepsjon. Hun fryder seg når vi bemerker det. – Hadde vi hatt råd, skulle vi hatt Arne Jacobsen-møbler i hele huset, sier hun som elsker å gå rundt og se hvordan folk bor. Særlig i Danmark, det er mer flott å se på der enn her hjemme. Spesielt fasadene er vakre hos vårt broderfolk i sør.

– Våre omgivelser forsøples alt for mye av billig skrot og stygge bensinstasjoner, og en stadig tettere skog av skilt og plakater. Det ytre rom er viktig for oss, og en bygning har faktisk en egenverdi, uansett hvilken funksjon den skal fylle, sier statsråden med overbevisning.

Men neimen om elevene lærer mer fordi skolen er pen. – Det blir for enkelt. Man har temmelig lite vitenskaplig materiale å støtte seg på. Det finnes rett og slett ikke belegg for å hevde det. Muligens blir lærerne mer tilfredse i vakre omgivelser

og mer funksjonelle bygg, og deres humør kan jo ha en viss smitteeffekt på elevene, men barn er ekstremt tilpasningsdyktige og kan lære hvor som helst. Se bare på standarden i utviklingsland. Hvis barna bare får sjansen – og en god lærer, er det utrolig hva de kan lære, hevder hun.

– Da er det nok langt mer pedagogisk å ta vare på og pusse opp et gammelt skolebygg sammen med elevene, slik at de får et konkret og ekte forhold til verdier, sier høyre-statsråden. – Jeg har selv sett eksempler der elevene måtte velge mellom å bruke penger til å overmale tagging og ødelagte pulter, eller få pc'er.

Og gamle skoler klare for oppussing er det ikke mangel på. Men det er en klar forskjell på statlige og kommunale. – Statens bygg holder høyest standard og er best vedlikeholdt, ingen tvil om det, sier Clemet som har sett en god del utdanningsinstitusjoner på sine mange reiser rundt i landet.

På spørsmål om hvilke hun vil trekke fram som gode eksempler, blir listen over høyskoler lang. Særlig fornøyd er hun med Universitetsbiblioteket, Bioteknologibygningen på Landbrukshøgskolen, Høgskolen i Harstad som ligger så vakkert til ved vannet, Realfagbygget på NTNU og ikke minst Høgskolen i Agder på Gimlemoen, som er så elegant transformert fra militærleir til campus. Det som bergenserne omtaler som Bergens nye stolthet og et bygg i verdensklasse, er det nye BB-bygget ved Universitetet i Bergen. Det har hun ikke ruppet å se ennå når Åpent rom er på besøk i Y-blokka dagen etter kommunevalget.

– Det er et strukturproblem, svarer hun på spørsmål om hvorfor videregående og særlig grunnskoler ikke holder like høy standard som høgskolene. – Vi har ikke bygget nytt i tide, holdt oss for mye til minimumsløsninger som ikke er særlig funksjonelle, og vi har ikke vedlikeholdt det vi har godt nok, ramser hun opp.

I oktober nedsetter regjeringen et utvalg, som skal finne løsninger mot bygningsforfallet i kommunesektoren. Det er på høy tid å ta tak i dette, som har vært et forsømt område i tiår. – Men ikke alle kommuner er like dårlige når det gjelder vedlikehold av utdanningsinstitusjonene sine, forsikrer Clemet.

Kan den statlige husleieordningen kanskje tjene som modell? Ordningen, der midlene øremerkes til verdibevarende vedlikehold, har nå fungert i 10 år. – Ja, det er nettopp slike ting det nye utvalget skal se på, sier Kristin Clemet. Det kan bli aktuelt å erstatte låneordninger som i dag fungerer som soveputer, og innføre husleie og andre regnskapsmodeller for å synliggjøre kapitalen. Nye måter å organisere kommunale strukturer på kan være et annet moment. Om Statsbygg med sitt regionale apparat kan bli en framtidig samarbeidspartner, tør ikke statsråden uttale seg om.

– Men man kan ikke organisere seg bort fra problemer på universitetene, sier Kristin Clemet. – Nye finansieringsordninger må på plass for at vi skal kunne øremerke midler til å bygge og ta vare på de verdier vi har. Dagens budsjettssystemer har en innebygd treghet som hemmer kvalitet og vekst, sier statsråden.

Hvis universitetene blir fristilt slik sykehusene er det, taper Statsbygg enda mer av sitt tradisjonelle marked. Hvordan er mulighetene for nye rammebetingelser? – Det er klart at Statsbygg som forvaltningsbedrift ikke kan tilby tjenester til fristilte virksomheter, men jeg er kjent med at arbeids- og administrasjonsministeren har stilt seg positiv til at det blir etablert et eget aksjeselskap - i tilknytning til Statsbygg - som kan tilby tjenester til slike virksomheter, i konkurranse med private aktører. Hvor den saken står nå, er det naturlig å spørre AAD om, avslutter den nette statsråden og strekker seg mot veggbildene i Picassos ånd. ■

SISTE NYTT!

Statlige universiteter og høyskoler omdannes til selv-eiende institusjoner utenfor staten og gis full råderett over sin eiendomsmasse, foreslår et flertall av Ryssdal-utvalget.

Utvalget, opprettet desember 2002 for å utrede nytt lovverk for høyere utdanning, la 23. september fram sin innstilling for Utdannings- og forskningsdepartementet, som skal avgjøre spørsmålet om institusjonenes organisering og tilknytning.

Forslaget innebærer at institusjonene gis større frihet over egen økonomiforvaltning. Gjennom regnskapsloven vil de operere med egen balanse, og gis bedre oversikt over disponibel realkapital. Avskrivningsreglene vil synliggjøre reelle kostnader ifølge utvalget.

For fredede bygninger og bygninger av særlig nasjonal interesse, kan eiendomsretten eventuelt forbli hos staten. Se www.odin.dep.no/ufd

Digital 3D-modell av Kronstadtomta i Bergen, der Høgskulen i Bergen skal samlokaliseras. Forslaga frå prosjektkonkurransen for nytt høgskoleanlegg kan «limast inn» i modellen, og brukast i evalueringa av konkurranseforslaga.

Forskning og utvikling (FoU) skal vere til beste for eigedomsforvaltning og prosjektgjennomføring i Statsbygg. Samstundes skal FoU-prosjekta stimulere til ei bærekraftig utvikling i bygge-, anleggs- og eigedomsnæringa.

Miljøområdet er hovudsatsinga for FoU-arbeidet i Statsbygg. Energi står sentralt, med spesiell vekt på nye og fornybare energikjelder. Gjenbruk og ombruk av materialer samt helse- og miljøfarlege stoff er andre viktige satsingsområder. FoU-prosjekta blir gjennomført som samarbeidsprosjekt med deltaking frå sentrale offentlege og private aktørar. Statsbygg brukar årleg eit titals millionar kroner på forskning og utvikling

FoU – Tredimensjonal modellering

Korleis blir det på Kronstad? Tredimensjonale datamodellar er godt egna til å visualisere korleis ulike grep i planleggingsarbeidet påverkar utbyggingsområdet.

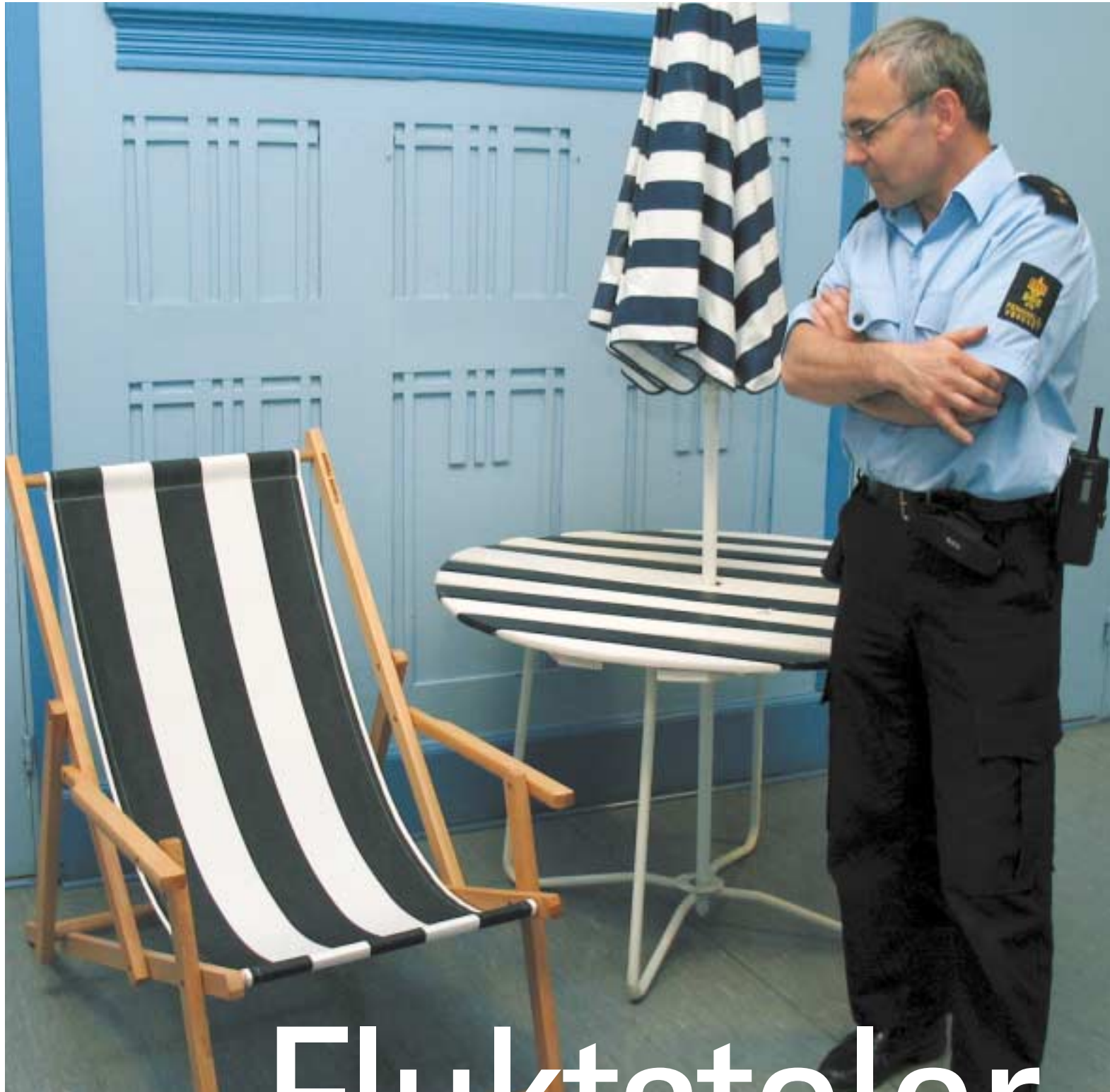
TEKST: JAN IVAR BØE ILLUSTRASJON: STATSBYGG

Dataverktøyet kan mellom anna vise korleis bygningar vil sjå ut i miljøet dei skal stå i, og korleis dei påverkar solforhold og siktlinjer på ei tomt. FoU-prosjektet «3D i urban modellering» ser nærare på korleis dette verktøyet kan nyttast i planlegging av prosjekter. Ved bruk av datamodellar kan ein virtuelt «gå rundt i området» og oppleve korleis ein gitt situasjon opplevast. Med nokre museklikk kan ein endre posisjon og sjå korleis bygningar ser ut frå ulike himmelretningar eller frå ulike tilkomstar til bygget. Datamodellen lyg ikkje, dimensjonar og geometri er alltid korrekt. Høgskulen i Bergen skal samlokaliseras på Kronstadtomta, der det skal byggast 48.000 kvadratmeter skulebygg, samt nokre tusen kvadratmeter til andre føremål. 3D-modellen er brukt til å studere volum og utnytting av tomta. Denne type visualisering av prosjekt har vist seg som svært nyttig i dialogen med planmyndighetene. Verktøyet viser korleis sol og skygge blir på gitte datoar og klokkeslett, og korleis dette blir dersom bygget til dømes er tre eller fire etasjar høgt. Ein kan stille seg på

verandaen til fru Mikkelsen i nabohuset, og sjå korleis bygningane tek seg ut derfrå, og at sola vil gå ned bak bygget klokka 20.18 den 23. juni. I Kronstadprosjektet skal verktøyet brukast blant anna i møter med naboer, velforeiningar og andre interesserte. For «ikkje-profesjonelle» gir modellen klar og lettforståeleg informasjon om planane for utbygginga.

Statsbygg skal nytte den digitale 3D-modellen i arkitektkonkurransen for Kronstadutbygginga, då dette kan vere eit godt hjelpemiddel både for arkitektane, i evalueringa av konkurranseforslaga og i etterarbeidet med arkitektforslaget.

Statsbygg brukte første gang denne type verktøy i evalueringa av prosjektkonkurransen om Vestbanen. Dette utviklingsprosjektet nyttar godt av erfaringane derfrå, og ser på moglegheiter for å bruke datamodellar i større utstrekning og utvikle nye dataverktøy tilpassa behova til både Statsbygg og byggebransjen generelt. ■

Fluktstoler går som varmt hvetebrød

Ålesund fengsel er blitt mer praktisk og trivelig enn tidligere. Også de innsatte har deltatt i renoveringen. De har knapt hatt tid til å dekke etterspørselen av egenproduserte fluktstoler!

TEKST OG FOTO: JØRN WAD, DITT REPORTASJETEAM

–Vi har vært gjennom en både spennende, interessant og slit-som periode, og er utrolig glad for at vi nå er i havn. De nyoppussede lokalene gir oss et helt annet miljø enn tidligere, sier fungerende inspektør ved Ålesund fengsel, Roar Brunstad.

Han viser stolt frem endringene i bygningen, samtidig som han forklarer hvordan forholdene har vært tidligere: Fengselets lærere har for eksempel måttet forlate elevene for å gå på toalettet på den andre siden av bygningen. Nå er toalettet plassert i nærheten av undervisningsrommene. Slike små endringer er gull verdt for dem som bor og jobber i fengslet.

VIKTIG MED GODT HUMØR Men selv om resultatet er bra, er det ikke til å stikke under en stol at prosessen har vært vanskelig for alle. Det er en rekke forhold man må være bevisst på når man skal starte rehabiliteringsarbeidet i et verneverdig hus. Dessuten har jo et fengsel de sikkerhetsmessige forholdene å ta hensyn til: – Derfor er vi virkelig stolte over at vi ikke stengte mer enn én celle i byggeperioden. Vi hadde heller ingen sikkerhetsproblemer underveis. Hverdagen i fengslet gikk som den skulle; vi hadde verken rømninger eller rømningsforsøk. Tvert om deltok flere av de innsatte aktivt i oppussingsarbeidene. De mest krevende oppgavene var det fagfolk som tok seg av, men de innsattes innsats var et positivt bidrag til vår felles oppgave: Å komme oss gjennom en strevsom periode, sier Brunstad.

– Har du noen eksempler på utfordringer underveis?

– Ja, jeg kan jo blant annet nevne den gangen sjefen og sekretæren plutselig måtte dele ett kontor. Han ville ha det kaldest mulig i det lille lokalet, og hun foretrakk det godt og varmt på jobben. – Og så støyen, da. Kontoret de to delte var svært utsatt både for støy og støv i en periode. Det endte med at sekretæren ble utstyrt med hørselvern med innebygd radio. Da kunne hun høre på musikk i stedet for de evinnelige boremaskinene. Litt av et syn det, skal jeg si deg, humrer inspektøren, og legger til: – Men vi løser det meste med litt humor og innsatsvilje. Fortell om fluktstolene, oppfordrer Brunstad sin kollega Torbjørn Fiskerstrand.

ORDLEK PÅ VERKSTEDET – Fluktstolene, ja. De er jo blitt en ren farsott, smiler verksmester Torbjørn Fiskerstrand, som i tillegg til å være sjef på verkstedet også har hatt ansvaret for oppussingsprosessen fra fengselets side.

–Vi har en tid laget rømme-boller i verkstedet her i fengslet, og det er jo naturlig nok blitt fleipet en del med det, forklarer han. – Så kom ideen med flukt-stoler opp. Derfor laget vi en slik i meget god kvalitet. Etter et oppslag på selveste NRK Dagsrevyen, har vi rett og slett ikke klart å dekke etterspørselen. Verksmesteren synes det er artig med et suksessprodukt når man til daglig står til knes i støv og rot, slik det til tider har vært i byggeperioden. – Det har vært vanskelig å holde koken når både støv og støv griper såpass kraftig inn i arbeidet som det har gjort her en tid. Men alt i alt har vi hatt en fin prosess, synes jeg. – Samarbeidet med Statsbygg har fungert kjempegodt, spesielt når vi har kommet opp i problemer. Vi har hele tiden

Det er kun de fangene som vil noe med livet sitt som får sitte i de tre nye cellene. Mye av det vi gjør, skal jo ha en preventiv virkning. Og kan man få litt «belønning» gjennom de soningsforholdene vi har nå, er det bra, mener verksmester Torbjørn Fiskerstrand.

kunnet diskutere oss frem til løsninger, sier Fiskerstrand. Prosjektleder i Statsbygg har vært Ozren Lozo: – Etter mange år med alt for lavt vedlikeholdsnivå, var det på høy tid med en omfattende oppgradering av Ålesund fengsel. – Både tak og vinduer i andre etasje er skiftet ut, og bygningen har fått en mer tidsmessig standard. Nå er det ventilasjonsanlegget som står for tur, forklarer Lozo.

Både Brunstad og Fiskerstrand er fornøyd med resultatene så langt, selv om det er blitt enkelte kompromisser underveis: De ansatte måtte gi slipp på «bestestua» si. Den er blitt forvandlet til en topp moderne skoleavdeling. Det ble heller ikke noe av fire nye celler fengselet ønsket seg fordi riksantikvaren sto på sitt og krevde at man ikke kunne endre det opprinnelige visuelle inntrykket av bygningen.

NYE, PRAKTISKE LØSNINGER Når ny ventilasjon og fasadeoppussing er i boks, er verksmesteren sikker på at fengselet vil ha nytte av renoveringen i mange år framover.

– Det byr på mange utfordringer å skulle foreta ombygging og oppussing i et bygg som rent teknisk har så mange særegenheter. Flere ganger har det ikke vært klart hvordan man skal løse ting før man er i gang med jobben. Vi har også oppdaget ting underveis som har gjort at vi har måttet tenke helt nytt. Når bygningen er verneverdig og arealene er små, er kreativitet, samarbeid og evne til å komme frem til løsninger viktigst, forklarer Fiskerstrand.

Verksmesteren mener at arbeidet fengselet nå har lagt bak seg, er et godt eksempel på at man har fått til det man ønsker. Ansatte og innsatte har fått et resultat alle er fornøyd med.

–Vi er et lite samfunn med et strengt regime her i fengslet. I en del tilfeller må besøkende for eksempel atskilles fra de innsatte med en glassvegg. Dermed blir vi her inne gående tettere på hverandre enn de aller fleste andre. Når lokalene er gamle, små og dårlige, blir det en ekstra belastning. Byggeprosessen økte en periode presset på oss, men resultatet var verdt ventingen, sier Fiskerstrand. ■

Folkehelseinstituttets unike bygg:

«Vaksinefab

Vaksinelaboratoriene hos Folkehelseinstituttet likner et romskip. Her vandrer de ansatte rundt i hvite dresser og arbeider ved avanserte apparater. Det høyteknologiske bygget er spesialkonstruert til formålet og driftes av Statsbygg.

TEKST: HANNE R. SCHJOLD, GAZETTE FOTO: THOMAS BJØRNFLATEN

Vaksiner er det mest effektive midlet vi har for å forebygge infeksjonssykdommer. Men for at vaksinene skal ha optimal effekt, er det viktig at de brukes på riktig måte, til riktig tid og til de riktige delene av befolkningen. Ved Nasjonalt Folkehelseinstitutt arbeider landets fremste eksperter på området. Der ligger også den såkalte «vaksinefabrikken», en egen avdeling ved Folkehelseinstituttet som produserer vaksiner.

KREVENDE DRIFT I 1994 flyttet vaksinefabrikken inn i et spesialtegnert nybygg i Lovisenberggate 6 i Oslo. De internasjonale kravene til produsenter av vaksiner ble kraftig skjerpet på 80-tallet, og fordi norske helsemyndigheter ønsket å opprettholde en viss produksjon i Norge, ble det reist en ny bygning i tilknytning til Folkehelsas eksisterende lokaler på Lovisenberg. Statsbygg var byggherre. På grunn av de mange spesialfunksjonene som var påkrevd, var byggesaken i sin tid unik i norsk historie. I dag er det driftsperso-

nale fra Statsbygg Øst Eiendomsforvaltning som tar seg av Lovisenberggate 6. Driften er krevende; det stilles bl.a. strenge krav til hygiene, temperatur og trykk i vaksinefabrikken. Åtte personer fra Statsbygg passer på at disse kravene er oppfylt døgnet rundt, 365 dager i året. – Et vanlig vaktmesterfirma kunne ikke betjent dette bygget. Det er altfor mange avanserte spesialfunksjoner her, forklarer Morten Kjelsaas. Han har hatt ansvar for driften siden 1998.

MOT HJERNEHINNEBETENNELSE Anleggene for vaksineproduksjon og laboratoriene krever bl.a. tekniske anlegg for sterilluft, steril trykkluft og damp og renvann. De tekniske anleggene overvåkes kontinuerlig og dokumenteres systematisk. Sammen med kollegene har Kjelsaas døgnvakt i tilfelle noe skulle skje. I verste fall må de rykke ut på selveste julaften. – Uregelmessigheter kan få store konsekvenser både sikkerhetsmessig og økonomisk. Derfor gjennomføres

Lovisenberggt. 6

- Oppført i 1994
- Bygget har to leietagere: Folkehelseinstituttet (FHI) med avd. for vaksineproduksjon og avd. for retts-toksikologiske, Det Odontologiske Fakultet (DOF).
- 13.140 m²
- Tegnet av ØKAW Arkitekter AS
- Bygget har bl.a. 31 luftbehandlingssystemer, 32 kjølerom og 4 fryserom.
- Fikk betongprisen i 1997

FAKTA

Vaksiner

- Preparater laget av levende eller drepte smitte-stoffer. Disse føres inn i levende mennesker og dyr for å beskytte mot infeksjonssykdommer.
- Bygger på prinsippet om at mennesker som har gjennomgått en viss infeksjonssykdom oftest blir motstandsdyktige for et nytt angrep av samme sykdom.
- Nasjonalt Folkehelseinstitutt har en egen avdeling, den såkalte «vaksinefabrikken», som kan produserer vaksiner. I tillegg driver enkelte private, farmasøytiske firmaer i Norge med produksjon av vaksiner.

FAKTA

rikken»

ofte tester og kontroller for å gjøre driften enda sikrere. Alarmer blir det heldigvis færre og færre av, sier han.

I vaksinefabrikken arbeider det til daglig 28 personer. Karin Nord, avdelingsdirektør, forteller om arbeidet som gjøres: – Avdelingen produserer vaksine mot hjernehinnebeten-nelse gruppe B med tanke på beredskapen her i Norge. I det siste har vi i tillegg produsert en vaksine mot samme sykdom for bruk på New Zealand. Denne produksjonen er gjort på oppdrag fra Verdens helseorganisasjon (WHO) og i sam-arbeid i firmaet Chiron Vaccine. Folkehelseinstituttet er også kontraksprodusent; det vil si at vi produserer andre typer vaksiner på oppdrag fra private firmaer.

RENERE ENN OPERASJONSSTUER I Vaksinefabrik-ken opererer man med ulike renhetsgrader. I de reneste sonene er de ansatte helt tildekket, bare øynene synes bak hvite dresser, hetter og munnbind. – For at vi som jobber med driften skal kunne gjøre jobben vår uten og måtte gå inn i de reneste sonene hele tiden, finnes det en egen teknisk etasje over vaksinefabrikken. Det meste av vedlikeholdet kan ut-føres derfra, forklarer Kjelsaas. – Kravene til hygiene er eks-tremt strenge her. Alle rom som er i bruk vaskes hver dag. De reneste sonene i bygget er faktisk renere enn opera-sjonsstuer, avslutter han. ■

Under samme tak?

De ansatte ved Nasjonalt Folkehelseinstitutt sitter i dag spredt på to adresser. Ledelsen håper på samlokalisering innen kort tid. I dag har Nasjonalt Folkehelseinstitutt lokaler både på Lindern og på Myrens verksted på Torshov. Direk-tør Geir Stene-Larsen, synes dette er svært lite hensikts-messig: – Vi ønsker en samlokalisering av alle ansatte i ett bygg. Det vil gjøre det mye lettere for de ulike divisjonene å samarbeide i det daglige. Eiendommene i Geitmyrsveien på Lovisenberg er bygget i tidsrommet 1920-1970. Mange av bygningene er svært nedslitt, og det vil kreve store

investeringer å gjøre noe med dem. – Fagfolk vi har vært i kontakt med sier vi har to alternativer: Totalrehabilitering eller nybygg. Å rehabilitering vil koste opp mot det samme som å bygge nytt. Statsbygg har derfor laget noen skisser til et nybygg, og det er nå bevilget penger til deler av plan-leggingsfasen, forklarer Stene-Larsen. Innen utløpet av første kvartal 2004 planlegger Statsbygg å utlyse en arki-tektkonkurranse. Framdriften i saken avhenger av bevilg-ninger fra myndighetene.

Vegg

438 håndlagde glassbyggstein fra Hadeland Glassverk skal på plass i glassfasaden til Villa Stenersen. Funkisvillaen i Oslo som Statsbygg restaurerer, skal bli god som ny – det er glassklart!

TEKST: ELIN LIED

FOTO: THOMAS BJØRNFLATEN

Glødende glass helles i en form smurt med bivoks, og et stempelliknende apparat presser massen sammen, som etterpå legges i kjøleovn i fem timer. I etterkant slipes og limes to glassblokker sammen, og resultatet er en hul glassblokk på 6,3 kilo – en spesialdesignet glassbyggstein. Et håndplukket team av håndverkere med spesialkompetanse innenfor støpe- og pressglass ved Hadeland Glassverk, tar seg av prosessen som er for håndarbeid å regne. Ovnens glasset smeltes i holder en temperatur på ca. 1150 grader, så det går hett for seg i verkstedet. Åpent rom var med da prøveproduksjon på Hadeland Glassverk fant sted.

IVilla Stenersen begynte den eksisterende glassbyggsteinen fra Illinois i USA å sprekke, og da store splinter falt ut ble man nødt til å gjøre noe med fasaden. Alternativ stein er prøvd oppsporet i Norge og verden over, og nå viser det seg at hele produksjonen kan foregå i Norge. – Vi tok kontakt med Hadeland Glassverk i fjor og vi fikk snøret i bønn, sier en strålende fornøyd Ola Røsholt. Han er den tredje eiendomsforvalteren i Statsbygg som har lett etter riktig type stein. Etter 15 år fant de ut hvordan steinen kunne utformes for å gi villaen fra 1939 den perfekte ansiktsløftningen.

Det fantes alternativer, men enten var de for dyre, for lange, hadde for sprø masse, eller så måtte et stort antall stein kjøpes. En produsent kunne ikke lage færre enn 250.000 stein, som var i meste laget da kun den ene veggen i villaen skulle erstattes. – En spennende prosess, grensesprengende, men vi hadde stor tro på at vi skulle klare det, sier industri-

Smeltet glass presses i en form, avkjøles og blir til byggstein.

gen er klar

designer Cecilie Moi Sindum som har vært prosjektleder for produksjonen av steinen ved Hadeland Glassverk.

Glassbygggesteinen koster om lag en halv million kroner å produsere, mens den totale restaureringen kommer på 1,2 millioner kroner. De fire vinduene som er plassert i veggen med glassbyggerstein skal få originale midtsprosser, glasstein skal skiftes i den sirkelrunde inngangsdøren i første etasje og terrassens «terrasso»; marmor-liknende stein skal slipes. Annet vedlikehold er også med i totalprisen for restaureringen. Støpeformen som glassbygggesteinen produseres i, er laget på den Kongelige Mynt på Kongsberg, og er den delen av produksjonen som utgjør den største kostnaden. Formene skal tas vare på til eventuell senere bruk, og siden det finnes liten erfaringen med restaurering av funkisbygg i Norge, skal det sikres at denne typen kunnskap blir tatt vare på.

Glassbygggesteinen var et nytt og lite kjent fasademateriale som kom samtidig med funkisstilen til Norge. Produksjon av glassbygggestein gjøres vanligvis maskinelt, men siden glassbygggesteinen til villaen håndlages er dette et pilotpro-

Produksjon av glassbygggestein gjøres vanligvis maskinelt, men siden glassbygggesteinen til villaen håndlages er dette et pilotprosjekt, ikke bare i Norge, men også i verdenssammenheng.

Mange av de opprinnelige glassbyggersteinene i fasaden på Villa Stenersen har begynt å sprekke.

sjekt, ikke bare i Norge, men også i verdenssammenheng. Den nyrestaurerte Villa Stenersen gjenåpnes i oktober.

EKSPERIMENTELL ARKITEKTUR Villaen som er 600 kvadratmeter stor, er fordelt på tre etasjer og en underetasje. Utvendig er tre av sidene i hvit mur, mens den fjerde, som vender mot utsikten, er lett og består hovedsakelig av glassbygggestein, glassplater og vinduer. Korsmos opprinnelige intensjon var at fasaden i stue-/gallerietasjen kun skulle bestå av glassbygggestein, som gir gode lysforhold for kunsten som henger på veggene, men i tråd med fru Stenersens ønske fikk den likevel fire vinduer. Tematikken med glassbygggestein er videreført både i det runde vindfanget i første etasje og i taket i trappeoppgangen som er som en stjernehimmel dekket med mange kulørte glassblokker.

Arne Korsmos bruk av glassbygggestein ble ansett som nyskapende og svært eksperimentell. Den tekniske kunnskapen om materialet var begrenset og i ettertid mener man at feil under oppmuringen er hovedgrunnen til skadene som senere oppsto på den originale steinen.

«Man skulde kanskje allerede straks ha nevnt at huset utmerker sig fremfor alle andre ved at det er bygget på søiler. Ganske visst vilde huset ha ligget høit i terrenget om det var bygget på bakken, men nu da det er reist på 5 meter høie søiler får det en utsikt som er helt enestående...», skriver Lørdagsavisen fra 23. april 1938. Allerede den gang vakte Villa Stenersen oppmerksomhet og ble omtalt som kanskje Norges mest moderne bygg. I dag regnes villaen som ett av hovedverkene i norsk funksjonalisme, og Riksantikvaren har uttalt at bygningen er i fredningsklasse og må behandles som fredet. ■

FAKTA

- Villa Stenersen er tegnet av arkitekt Arne Korsmo, og sto ferdig i 1939 som bolig for finansmannen, kunstsamleren og forfatteren Rolf Stenersen og hans familie.
- I 1974 ble huset gitt av Rolf Stenersen i gave til staten. Han ønsket det benyttet som representasjonsbygning for staten eller som bolig for statsministeren. Odvar Nordlie er den eneste statsministeren som har benyttet Villa Stenersen som bolig.
- Statsbygg har ansvaret for forvaltningen av eiendommen på vegne av staten.
- I dag benyttes Villa Stenersen til forskjellige kulturarrangementer, fortrinnsvis innenfor arkitektur, design og estetikk. Norsk form administrerer bruken.
- I villaen henger kunstverk fra den private samlingen til Sten Stenersen jr. (Rolf Stenersens barnebarn) av bl.a. Terje Uhrn, Jon Arne Mogstad, Svein Jakobsen, Bjørn Sigurd Tufta og Svein Mamen.

Behov for en offensiv BAE-politikk

Betegnelsen BAE-næringen omfatter mye mer enn det man normalt legger i uttrykket «Byggebransjen». BAE står for Bygg, Anlegg og Eienendom og favner hele verdikjeden fra byggevareproduksjon, byggevarehandel, entreprenør og håndverksvirksomhet til rådgivende ingeniører, arkitekter, eiendomsutvikling og forvaltning. Totalt omfatter dette ca 300.000 arbeidstakere med en omsetning på over 300 mrd. kroner.

Bakgrunnen for at vi i de senere år er blitt opptatt av å bruke begrepet «BAE-næring» er først og fremst for at våre myndigheter skal få øynene opp for den enorme betydning denne næringen har. Det var først ved etableringen av Byggenæringens Landsforening (BNL) i 1998 at mange for alvor så viktigheten av at bransjene hadde et felles talerør utad, og at en gjennom samarbeid oppnådde resultater som bransjene hver for seg ikke hadde hatt ressurser til å oppnå.

Det gjenstår imidlertid mye på at myndighetene oppfatter oss som en enhetlig næring. Dette gir seg bl.a. utslag i at det er hele 6 departementer som næringen må forholde seg til. Det er liten koordinerende vilje eller evne fra myndighetens side når det gjelder rammebetingelser eller utforming av lover og regler for denne næringen. Dette til tross for at svært mange politiske beslutninger og løfter har konsekvenser for og er avhengig av BAE-næringen. Innføring av en heldagsskole vil bety at mange skoler må rehabiliteres eller bygges om. Løfter om 40.000 barnehageplasser krever bygging av nye barnehager. Ønsker om å få ned trafikkulykkene krever nye veier, etc., etc. Skal BAE-næringen makte alle de oppgavene som den blir pålagt, burde det derfor være på tide å kreve at det blir utformet en helhetlig og offensiv BAE-politikk som omfattet hele verdikjeden.

For å få norske myndigheter på banen har de største organisasjonene i BAE-næringen (BAE-rådet) gått sammen med de ledende

forskningsinstituttene og laget en oversikt over de største utfordringene næringen står overfor. Rapporten anslår at det ligger samfunnsgevinster i størrelsesorden 20–30 mrd. kroner pr. år ved økt satsing på FoU. Vi er derfor opptatt av at når myndighetene skal meisle ut en ny innovasjonspolitik, må ikke oppmerksomheten kun rettes mot de såkalte «nye næringene», men også de mer tradisjonelle næringene må få stor oppmerksomhet. Dette blir en viktig utfordring for det nyetablerte «Innovasjonsforumet for BAE-næringen» hvor også Statsbygg deltar.

Det er for øvrig grunn til å gi honnør til Statsbygg for det engasjement som selskapet viser m.h.t. viktigheten av å være en «krevende kunde». Skal BAE-næringen utvikle seg, er det nemlig helt avgjørende at kundene stiller stadig høyere krav til kvalitet, funksjonalitet og innovasjon.

I denne sammenheng er det grunn til å nevne at nyskaping er vel og bra, men det kan være like lønnsomt å ta vare på det man har. 50% av realkapitalen i Norge er bundet i bygninger. Multiconsult har avdekket et vedlikeholdsetterslep på hele 165 mrd. bare i den offentlige bygningsmassen. Hadde dette forfallet kommet til uttrykk i form av reduserte balanseverdier i et regnskap, hadde det nok fått langt større oppmerksomhet. Variasjonene i børsverdier av selskapene blir for rene bagateller å regne i forhold til et slikt verditap. Et myndighetsorgan som hadde ansvaret for en offensiv BAE-politikk hadde sannsynligvis måtte ta inn over seg disse forholdene på et tidligere stadium og gjort noe med det.

Sverre A. Larsen
Direktør i Byggenæringens
Landsforening

